

Izvorni znanstveni rad

Primljen: 14. prosinca 2024.

Prihvaćen: 8. veljače 2025.

doc. dr. sc. Ana Mirković Moguš

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

amirkovic@foozos.hr

<https://orcid.org/0009-0002-0081-1754>

izv. prof. dr. sc. Rahaela Varga

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

rvarga@foozos.hr

<https://orcid.org/0000-0002-8402-2578>

Sara Fabičević, mag. paed.

Osnovna škola Ivanska

krmpotics@gmail.com

DJECA I GLOBALNE PLATFORME: EVALUACIJA ODGOJNIH PORUKA IZ CRTANOG FILMA MAŠA I MEDVJED

Sažetak: *Globalne su platforme sve dostupnije najmlađim korisnicima putem različitih medija, što zahtijeva promišljanja o medijskome odgoju djece rane i predškolske dobi u obiteljskome kontekstu. Premda su crtani filmovi svakodnevnica gotovo svakog djeteta, istraživanja o odgojnim porukama koje proizlaze iz crtanih filmova nedovoljno su zastupljena, stoga je cilj ovog istraživanja bio identificirati odgojne poruke kojima rezultiraju crtani filmovi, a koje utječu na razvoj socijalnih kompetencija djece. Iz tog su razloga analizirane epizode crtanog filma Maša i Medvjed, prema kriteriju najveće gledanosti na globalnoj platformi YouTube. U istraživanju je primijenjena deskriptivna analiza sadržaja s fokusom na kvalitativne elemente u svrhu identifikacije odgojno pozitivnih, odnosno negativnih poruka koje proizlaze iz najgledanijih epizoda crtanog filma Maša i Medvjed, kao i u svrhu detekcije i interpretacije neverbalnih znakova iz kojih proizlaze odgojne poruke u sferi razvoja socijalnih kompetencija. Polazeći od Pierceove teorije znakova, primijenjena je semiotička analiza sadržaja pojedine epizode crtanog filma Maša i Medvjed kako bi se znakove kategoriziralo u simbole u ovisnosti o šest univerzalnih odrednica karaktera kao kriterija pozitivnosti i negativnosti.*

Rezultati istraživanja pokazuju da je pozitivnost dominantan aspekt u svim analiziranim epizodama, odnosno da djelovanje i ponašanje lika Medvjeda prati svih šest univerzalnih odrednica karaktera: vjerodostojnosti, poštovanja, odgovornosti, pravednosti, brižnosti i građanske osviještenosti u pozitivnim aspektima, dok je djelovanje i ponašanje lika Maše u većini kriterija također pozitivno, osim u odrednicama pravednosti i brižnosti. Na temelju dobivenih rezultata zaključuje se da najgledanije epizode crtanog filma Maša i Medvjed djeci šalju pozitivne odgojne poruke koje mogu doprinijeti razvoju njihovih socijalnih kompetencija.

Ključne riječi: *semiotička analiza, socijalne kompetencije, medijski sadržaji, vizualni elementi, medijski odgoj, znakovi*

UVOD

Iako je neposredna međuljudska interakcija s vršnjacima i odraslima nenadomjestiva u socijalnom razvoju djeteta, posebice tijekom kritičkih perioda odrastanja, sve važniju ulogu u tom procesu preuzima posredna komunikacija, tj. jednosmjerna komunikacija koju posreduju (digitalni) mediji. Iz toga proizlazi i važnost globalnih platformi različitih namjena. Prema nedavnim rezultatima istraživanja, YouTube i YouTube Kids popularne su platforme koje djeca upotrebljavaju za pristup raznim videima za edukaciju ili zabavne svrhe te gledanje crtanih filmova (Ofcom, 2022). YouTube je najpopularnija videoplatforma iz više razloga – jednostavnosti uporabe, dostupnosti, mogućnosti postavljanja i dijeljenja sadržaja te velikog izbora različitih sadržaja. Prema YouTubeovoj statistici platforma za dijeljenje videa ima 2,5 milijarde korisnika diljem svijeta (DataReportal, 2024). Rangiran je kao druga najpopularnija društvena mreža, odmah iza Facebooka. Neovisno o tome procjenjuju li utjecaj medija (i crtanih filmova) više pozitivnim ili negativnim za individualni razvoj, različiti su autori složni u procjeni velikog utjecaja medija na suvremeno djetinjstvo. Usprkos važnosti takvih istraživanja, konačni odgovori još nisu pronađeni, a propituje se i primjerenost metodoloških izbora (Topolovčan, 2020).

Povod je istraživanju spoznaja da se dob upoznavanja djece s masovnim medijima sve više smanjuje, a dječja učestalost uporabe masovnih medija i izloženost takvim medijima u stalnom je porastu (Bozzola i sur., 2018). Istraživanja o učincima ekranskih medija na razvoj, učenje i obiteljski život djece teško prate brzi razvoj digitalnog okruženja (Ponti, 2023). Odgovorno roditeljstvo u suvremeno doba zahtijeva donošenje odluka o medijskim sadržajima kojima su izložena djeca. U slučaju djece rane i predškolske dobi, najčešće se radi o crtanim filmovima, koje Mikić (2001) određuje kao podvrstu animiranog filma u kojem se za sekundu filmske projekcije nacrtaju, oboje i

snime dvadeset i četiri uzastopne faze pokreta, koje projiciranjem stvaraju iluziju kontinuiranog pokreta. Mogu se temeljiti na realističnom i polurealističnom crtačkom obliku dvodimenzionalnog ili trodimenzionalnog djela (Kaur i Shweta, 2018). Djeca imaju mogućnost pristupiti crtanim filmovima na različite načine, neovisno o vremenu i prostoru. Osim televizije, služe se tabletima, pametnim telefonima i računalima, stoga važnu ulogu kod pristupa i nadzora gledanju crtanih filmova imaju roditelji. Medijsko opismenjavanje djece kreće od roditelja, kao primarnih i prirodnih odgajatelja, koji imaju najveću moć utjecati na dječje iskustvo s medijima (Mirković Moguš i Varga, 2022). U slučaju crtanih filmova za djecu rane i predškolske dobi, to podrazumijeva da roditelji unaprijed provjere je li sadržaj crtano g filma odgojno poželjan i prikladan za djetetovu dob. Usto, važno je da roditelji gledaju crtane filmove zajedno s djecom kako bi ih nadzirali (Ciboci i Kanižaj, 2011) te kako bi mogli s njima razgovarati i raspravljati o porukama koje su upućene djeci, ali to se događa samo ponekad (Blažević, 2012).

Često roditelji crtanim filmovima namjenjuju ulogu zamjenskog odgajatelja tako što djeci prepuštaju svoje mobitele kada ne znaju kako ih zabaviti, a djeca tada sama odabiru crtiće. Najčešće biraju one koji nisu primjereni za njihovu dob ili imaju odgojno neprimjeren sadržaj, a roditelji ne reaguju pravovremeno (Labaš, 2015). Poražavajuća su istraživanja koja su pokazala da roditelji ni s djecom školske dobi ne vode razgovore o medijskim sadržajima (Labaš i Marinčić, 2018; Acheampong, 2017; Ilišin, 2003; Ilišin i sur., 2001). Ako želimo da se djeca nauče smisleno i odgovorno služiti medijima, moramo razvijati didaktičke modele, ponuditi brojne načine na koje će ih praktično upoznavati i razviti dobra iskustva (Mikić, 2015).

Zbog raširenosti interneta, posebice različitih YouTube kanala, crtani su filmovi danas roditeljima i djeci dostupniji nego ikada prije. Velika mogućnost odabira crtanih filmova bilo kada i bilo gdje ujedno povećava odgovornost koja se traži od roditelja. Odgovorno roditeljsko ponašanje započinje svjesnošću o povezanosti crtanih filmova i dječjeg socijalnog razvoja. Stoga je cilj ovog istraživanja opisati važnost razvoja socijalnih kompetencija djeteta te istražiti ulogu crtanih filmova u tome procesu kroz odgojne poruke koje iz njih proizlaze.

CRTANI FILMOVI I SOCIJALNE KOMPETENCIJE DJECE

Značaj socijalnih kompetencija smješta se u razdoblje još prije školske dobi i nipošto ne završava završetkom formalnog obrazovanja. Već je rođenjem čovjek smješten u ljudsko društvo kako bi uopće postao čovjekom – odgojem i obrazovanjem. U najranijoj dobi traži interakciju s važnim osobama (roditelji ili skrbnici), u predškolskoj dobi počinje se družiti s drugom djecom slične dobi i s vremenom svoj fokus sve više odmiče s roditelja, na koje je prvotno

bio usmjeren, prema drugim odraslima (učitelji) te prema vršnjacima (drugi učenici). U školskoj dobi, odobravanje vršnjaka postaje sve važnije, kao i želja za pripadnošću grupi i prihvaćenošću u grupi. S vremenom se povećava i broj prijatelja, vršnjački odnosi postaju stabilniji i trajniji u odnosu na veliku nestalnost uzajamnog sviđanja u predškolskoj dobi (Semrud-Clikeman, 2007).

U obrazovnim se dokumentima Europske unije socijalne kompetencije smještaju među ključne kompetencije koje je nužno razvijati cjeloživotnim pristupom (*Preporuka*, 2010). Prema Rose-Krasnor (1997), njih se može odrediti kroz tri razine tumačenja – na teorijskoj razini, odnosnoj razini i razini individualnih vještina. Na teorijskoj se razini socijalna kompetencija definira kao učinkovitost u interakciji. Ispod teorijske razine prikazana je odnosna razina tumačenja socijalnih kompetencija. Ona opisuje socijalnu interakciju kao trajan dijalektički odnos vlastitih i tuđih ciljeva, odnosno ciljeva koje si postavlja samo dijete i ciljeva koje pred njega postavljaju drugi. Na odnosnu se razinu smješta ophođenje prema drugim ljudima, kako vršnjacima, tako i odraslima. Razina vještina najniža je razina prizme na kojoj se grade ostale razine, a vještine koje se pritom vezuju uz socijalne kompetencije su: preuzimanje perspektive, komunikacija, empatija, regulacija emocija i rješavanje društvenih problema.

Posljedično se socijalne kompetencije vezuje uz kasniji akademski uspjeh djece (Livazović, 2012; Buljubašić Kuzmanović i Botić, 2012; Mikas, 2011; Cummings i sur., 2008; Zins i sur., 2004), a već se i *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2015) usmjerava na razvoj socijalnih kompetencija djece, osiguravanjem sigurnih i podržavajućih kontekstualnih uvjeta koji omogućuju privikavanje na izvanobiteljski i institucijski kontekst, potiču kulturu komunikacije, zajedničkog življenja i ophođenja, razvoj socijalno-emocionalnih veza s vršnjacima, suradničko učenje, nenasilno rješavanje sukoba, timski rad – dogovaranje i podjelu uloga, preuzimanje odgovornosti za vlastito ponašanje i postupke prema sebi, drugima i okruženju itd.

Na dječji razvoj socijalnih kompetencija mogu utjecati i mediji, posebice pomoću crtanih filmova. Djeca oponašaju likove iz crtanih filmova, a to se može primijetiti po njihovu načinu života, odijevanju i ponašanju. Crtane likove oponašaju djeca svih uzrasta, bez obzira na društveno-ekonomski status ili razinu inteligencije (Rai i sur., 2016). Budući da sadrže informacije o svijetu u koji dijete ulazi, smatra se da crtani filmovi mogu imati pomoćnu ulogu u odgojnome procesu. Između ostalog, crtani filmovi pomažu djeci otkriti svijet te uče djecu pravilima ponašanja u društvu (npr. poštivanje odraslih, timski rad i sur.).

Mnogi likovi iz crtanih filmova promiču zdrav život i imaju mnoga pozitivna svojstva, a djeca često oponašaju crtane junake. Njima se često promiče društveno poželjno ponašanje pa djeca uče kako kontrolirati svoj temperament, govoriti na pristojan način, pomagati siromašnima i starijima, slušati roditelje,

suradivati s mladima i raditi u skupini bez osjećaja mržnje. U kontekstu vještina, pozitivan sadržaj crtanog filma mogao bi poučavati djecu kako biti vođa, kako analizirati probleme na znanstven način, kako upravljati rizikom i razmišljati o djelovanju. Što se tiče životnog iskustva, dobro oblikovan crtani film može naučiti dijete opasnostima koje ga okružuju u okolini, poput visine, opasnosti od struje, prelaska ulice ili čak izviđačkim vještinama, poput liječenja rane, postavljanja šatora, ispravnog pletenja konopca ili pravljenja malog čamca (Habib i Soliman, 2015). Drugim riječima, uz pomoć crtanih filmova djecu se namjerno potiče na poslušnost prema roditeljima, samokontrolu, pristojno izražavanje, poštivanje drugih, pružanje pomoći potrebitima, uspostavljanje prijateljskih odnosa i korištenje tehnologije (Kaur i Shweta, 2018). Sve navedeno predstavlja društveno poželjno ponašanje i uspješnu prilagodbu novih članova društva ostvarenu socijalizacijom pomoću medija.

Međutim, crtani film može imati važnu ulogu i u ostvarivanju društveno nepoželjnog ponašanja, najviše kroz različite vidove agresije. Prema Acheampong (2017), čak 48,5 % djece vidi nasilje kao oblik rješavanja problema u crtanim filmovima, a taj se obrazac onda prenosi i na dječje ponašanje. Za ilustraciju, sadržaj crtanog filma može navesti dijete na drukčiji pogled na vlastite prijatelje, roditelje, učitelje i ostale ljude koju ga okružuju na način da dovodi dijete do sumnje u njegov odgoj i vještine. Isto tako, crtani lik s negativnim stavom može navesti dijete da promijeni razumijevanje svog života i okoline te oblikuje njegovo djelovanje na agresivan način prema situacijama (Habib i Soliman, 2015). Rezultati istraživanja Ghilzai i suradnika (2017) pokazali su da djeca koja gledaju crtane filmove primjenjuju agresivno i nasilno ponašanje prema braći, sestrama i vršnjacima, a pritom oponašaju crtane likove, pokušavajući biti smiješni i zabavni. Naime, djeca oponašaju svoje omiljene crtane likove, a pretjeranim gledanjem crtanih filmova imaju i visoku stopu fantazije te uglavnom maštaju o njima. Osim na ponašanje, crtani filmovi, prema podacima istog istraživanja, utječu i na rodno tipizirane predrasude te im tako crtani filmovi nameću stav da su djevojke krhke i plahe, a dječaci hrabri i snažni. Te nalaze potvrđuje i studija koju su proveli Kaur i Shweta (2018) jer su njihovi rezultati pokazali kako su u suvremeno doba djeca uvjerena da su crtani likovi stvarni te su crtani likovi obojeni i pozitivno i negativno. Djeca, nakon gledanja crtanih filmova, postaju agresivnija i primjenjuju nasilje s vršnjacima te radije sjede u kući i gledaju crtane filmove nego što se uključuju u igre s vršnjacima. Pritom dječaci iz crtanih filmova preuzimaju više nasilnog ponašanja nego djevojčice (Mashud i sur., 2009).

Hoće li utjecaj crtanog filma imati pozitivan ili negativan utjecaj na dijete, ovisit će o više čimbenika, primjerice o dobi, količini vremena koje mu dijete posveti i programskom sadržaju crtića. Prvo, mlađa djeca podložnija su medijskim utjecajima od starije djece jer se njihovo kritičko mišljenje tek treba razviti. Tek je u nacionalnom kurikulumu, u sklopu predmeta Hrvatski

jezik, planiran razvoj medijske pismenosti kako bi se potaknuo razvoj kritičkog odnosa prema medijskim porukama (*Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*, 2019). Drugo, dijete predškolske dobi prosječno provede do tri sata dnevno gledajući crtiće (Laniado i Pietra, 2005), dok dijete školske dobi prosječno provodi do četiri sata dnevno u ovoj aktivnosti (Acheampong, 2017), pri čemu nisu utvrđene značajne razlike među dječacima i djevojčicama (Mashud i sur., 2009). Treće, određeni su crtići osmišljeni upravo s odgojnom, a ne isključivo zabavnom svrhom, pa ne sadrže, ili barem ne bi trebali sadržavati, odgojno negativne poruke. S jedne strane, djetetov razvoj socijalnih kompetencija može biti pod negativnim utjecajem zbog pretjeranog izlaganja crtanim filmovima s negativnim odgojnim porukama, a s druge strane, crtani filmovi s odgojno pozitivnim porukama mogu pozitivno utjecati jer se gledanjem primjerenih obrazovnih sadržaja potiče djetetov razvoj socijalnih kompetencija (Habib i Soliman, 2015). Stoga je istraživanje usmjereno upravo na utvrđivanje postojanja odgojno pozitivnih odnosno odgojno negativnih poruka u crtanim filmovima namijenjenima mlađoj djeci.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja bio je identificirati odgojne poruke koje crtani filmovi sadržavaju i evaluirati ih u odnosu na njihovu ulogu u razvoju socijalnih kompetencija djece. Fokus istraživanja bio je na crtanim filmovima popularnim na globalnim platformama, s posebnim naglaskom na crtani film *Maša i Medvjed*.

Točnije, zanimalo nas je prevladavaju li u izdvojenom crtanim filmu, popularnom na globalnim platformama kojemu su izložena djeca predškolske dobi, odgojno pozitivne ili odgojno negativne poruke. Konkretnije, kako bi se izdvojile i kategorizirale odgojno pozitivne odnosno negativne poruke koje proizlaze iz crtanih filmova koje djeca gledaju, istraživanje je provedeno uporabom tehnike semiotičke analize sadržaja. Ova tehnika odabrana je zbog mogućnosti pružanja dubinskog razumijevanja simbolike i značenja unutar medijskih sadržaja. Semiotička analiza temeljena je na teoriji znakova Charlesa Sandersa Piercea, koja klasificira znakove u ikone, indekse i simbole. Ovaj okvir omogućuje sistematično analiziranje vizualnih, zvukovnih i narativnih elemenata crtanim filmovima. Kao osnovni okvir za analizu rabilo se šest univerzalnih odrednica karaktera prema Josephsonu (2002). Temeljeći se na Pierceovoj teoriji znakova (detaljnije u Short, 2007), semiotička analiza sadržaja usmjerila se na kategorizaciju znakova u ikone, indekse i simbole prema kriteriju šest univerzalnih odrednica karaktera, a to su: vjerodostojnost, poštovanje, odgovornost, pravednost, brižnost, građanska osviještenost (Josephson, 2002). Svaka odrednica obuhvaća daljnje podskupove određenih vrijednosti. Standardi ponašanja koji proizlaze iz tih vrijednosti čine osnovna pravila etike,

a time i etičkog odlučivanja. Odrednice djeluju kao selekcijska matrica na više razina kroz koju se obrađuju odluke i mogu značajno poboljšati etičku kvalitetu odluka te tako poslati pozitivne odgojne poruke. *Vjerodostojnost* je najsloženija od svih šest temeljnih vrijednosti i obuhvaća različite kvalitete kao što su poštenje, integritet, pouzdanost i odanost. *Poštovanje* je sljedeća odrednica koja obuhvaća poštivanje drugih, prihvaćanje različitosti, dobro ponašanje i pristojan govor, brigu za tuđe osjećaje, komuniciranje bez prijetnji i mirno rješavanje konflikata. *Odgovornost* obuhvaća obavljanje nužnog, planiranje unaprijed, marljiv rad, trud, samokontrolu, samodisciplinu, odgovornost za ponašanje, riječi i postupke, odabiranje pozitivnog stava i zdravih izbora. *Pravednost* obuhvaća usvajanje pravila, dijeljenje, slušanje drugih, neiskorištavanje drugih, neoptuživanje drugih i obzirno pristupanje drugim ljudima. *Brižnost* se odnosi na pažljivost, suosjećajnost, pokazivanje brige i empatije te obuhvaća i oprost, zahvalnost, pomaganje drugima, dobronamjernost i altruističnost. Odrednica koja se odnosi na *građansku osviještenost* obuhvaća djelovanje za bolji svijet, suradljivost, uključenost u zajednicu, ostvarivanje dobrosusjedskih odnosa, poštivanje pravila i zakona, poštivanje autoriteta, zaštita okoliša i volonterstvo. Ove odrednice korištene su kao kriteriji za evaluaciju odgojnih poruka. Znakovi i simboli u epizodama kategorizirani su prema tome čine li pozitivne ili negativne odgojne poruke unutar svake odrednice.

Kriterij odabira crtanog filma koji će se analizirati temeljen je na najvećem broju internetskih pregleda u kategoriji crtanog filma općenito, što je rezultiralo odabirom crtanog filma *Maša i Medvjed* (eng. *Masha and the Bear*), uz još dvije najgledanije epizode istoga crtanog filma (SocialCounts, 2024). Epizode su različite tematike, a pregledane su preko platforme YouTube. Uzorkovanje je provedeno s ciljem odabira epizoda koje predstavljaju različite tematske i narativne aspekte crtanog filma *Maša i Medvjed*. Kriterij odabira epizoda bio je temeljen na njihovoj popularnosti prema broju pregleda na platformi YouTube. Odabrane su tri epizode: *Recept za katastrofu*, *Dobar tek* i *Dan za pranje rublja*. Ove epizode zajedno čine reprezentativan uzorak zbog svoje raznolikosti u temama i visokog broja pregleda (preko milijardu za svaku epizodu).

Kako tvrde njegovi autori, crtani film *Maša i Medvjed* usmjeren je pokušaju da djetetu približi vječne istine na jasan i zabavan način, predstavi svijet u njegovoj raznolikosti i otkrije pozitivne osobine svake situacije (*Masha and the Bear: Official Website*, 2024). Sadržaj epizoda također pokušava objasniti logiku djelovanja u raznim teškim situacijama i pomaže u borbi s vlastitim slabim točkama na nenametljiv način. Glavna radnja odnosi se na prikaz smicalica glavnih likova, Maše i njezina prijatelja Medvjeda, s fokusom na dobroti i komediji. Njihov je odnos metafora interakcije djeteta s velikim svijetom i načina na koji odrasla osoba može pomoći u ovom teškom zadatku. Maša je nemirna djevojčica koja od svoje beskrajne energije teško stoji na mjestu jer sve s čime dođe u dodir mora isprobati. Ona je neopisivo prijateljski

nastrojena i prema svima se ponaša kao da ih poznaje godinama. Njezina radoznalost i kreativnost izazivaju smiješne dogodovštine (Masha and the Bear: Official Website, 2024). Crtić je do danas preveden na 36 jezika, uključujući i engleski, te ima dvanaest različitih Youtube kanala koji zajedno imaju 62 milijuna pretplatnika (SocialBlade Statistics, 2024). Svaka epizoda traje oko sedam minuta.

Uzimajući u obzir popularnost crtanog filma, odabrane su i analizirane tri epizode crtanog filma *Maša i Medvjed* od kojih epizoda *Recept za katastrofu* (*Recipe for Disaster*), prema YouTubeovim podacima o gledanosti, zauzima najveći broj pregleda u domeni crtanih filmova s 4,5 milijarde pregleda (SocialCounts, 2024). Preostale dvije epizode također su najgledanije, ali samo u domeni crtanog filma *Maša i Medvjed*, s više od milijardu pregleda, a to su *Dobar tek* (*Bon Appetit*) i *Dan za pranje rublja* (*Laundry Day*) (SocialCounts, 2024). Podatci su prikupljeni pregledom odabranih epizoda crtanog filma preko službenog YouTube kanala *Maša i Medvjed* pomoću deskriptivne analize sadržaja s fokusom na kvalitativne elemente. Tijekom analize fokus je bio na identifikaciji vizualnih i narativnih elemenata koji prenose odgojne poruke. Svaka epizoda detaljno je analizirana kako bi se identificirali ključni znakovi i njihova simbolička značenja.

Semiotička analiza sadržaja provodila se na više međusobno povezanih razina. Prvo, u svrhu identifikacije odgojnog karaktera poruka koje proizlaze iz epizoda crtanog filma *Maša i Medvjed* identificirani su određeni znakovi koji su kategorizirani kao pozitivni ili negativni. Druga se razina analize odnosi na interpretaciju simbola detektiranih u samim znakovima, dok se na trećoj razini analize oni uvrstavaju u određenu kategoriju šest univerzalnih odrednica karaktera. Opisana analiza provedena je posebno za svaku epizodu.

Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim smjernicama za istraživanje medijskih sadržaja. Nije bilo izravnog sudjelovanja djece ili roditelja, a korišteni su isključivo javno dostupni podatci.

REZULTATI

Radi lakšeg razumijevanja rezultati su istraživanja grupirani u dvije cjeline, pri čemu se prva odnosi na detaljnu analizu znakova pojedine epizode crtanog filma *Maša i Medvjed*, a drugi na objedinjeni prikaz dobivenih rezultata. U prvoj cjelini analiza pojedine epizode prikazuje kratak tematski sadržaj epizode i interpretaciju simbola te kategorizaciju odgojnih poruka koje iz nje proizlaze. U drugoj su pak cjelini tablično prikazani rezultati za sve tri analizirane epizode, u odnosu na kriterij šest univerzalnih odrednica karaktera prema Josephsonu (2002).

Podatci su analizirani u trima koracima koji obuhvaćaju identifikaciju znakova, interpretaciju simbola i kategorizaciju odgojnih poruka. Vizualni,

zvukovni i narativni elementi epizoda identificirani su kao potencijalni znakovi. Znakovi su interpretirani u skladu s njihovim simboličkim značenjima unutar konteksta epizode. Identificirani simboli svrstavani su u kategorije prema univerzalnim odrednicama karaktera, a svaka odgojna poruka označena je kao pozitivna ili negativna. Za povećanje vjerodostojnosti analize provedena je triangulacija podataka. Rezultati su analize uspoređeni s prethodnim istraživanjima o utjecaju crtanih filmova na djecu. Kodiranje znakova i poruka neovisno su provela dva istraživača, a zatim su rezultati uspoređeni kako bi se osigurala konzistentnost.

ANALIZA EPIZODE *RECEPT ZA KATASTROFU*

Sadržaj epizode *Recept za katastrofu* obuhvaća prikaz Medvjeda koji igra šah, a Maša prekida njegovu igru zamolivši ga da je nahrani. Medvjed pokušava igrati šah, ali ga Maša neprestano ometa, pa Medvjed užurbano iziđe iz kuće u prirodu. Maša odluči sama skuhati kašu, ali zaboravi isključiti kuhalo, pa kaša ubrzo nabubri. Sve će šumske životinje dugo pamtiti ovaj dan jer će ih Maša viškom skuhanе kaše pokušati sve nahraniti. U epizodi *Recept za katastrofu* glavni likovi Maša i njezin prijatelj Medvjed suočavaju se s izazovom kuhanja zajedničkog ručka. Maša pokazuje svoju avanturističku prirodu tako što pokušava napraviti neobična i eksperimentalna jela, dok Medvjed pokazuje svoju pasivnost i nezainteresiranost za kuhanje. Likovi Maše i Medvjeda predstavljaju dva različita karaktera, kao što je već navedeno. Maša je hrabra i avanturistički nastrojena, dok je Medo strašljiv i pasivniji. Simboli koji se pojavljuju u epizodi su naprimjer kuhača koja simbolizira kontrolu nad jelom ili kaša koji simbolizira ugodno iskustvo zadovoljenja osnovnih potreba.

Semiotička analiza epizode *Recept za katastrofu* iz *Maše i Medvjeda* uključuje likove kao simbole. Primjerice, Maša se može smatrati simbolom znatiželje, nevinosti i dječjeg čuđenja, a njezini postupci predstavljaju nesputano istraživanje svijeta. Nadalje, Medvjed kao simbol utjelovljuje odgovornu, odraslu figuru i ima zadatak održavati red i brinuti se za Mašu, simbolizirajući izazove i radosti roditeljstva.

Likovi služe i kao središnji vizualni znakovi. Mašin mali stas i energični pokreti u kontrastu su s većim i pribranim izgledom Medvjeda, odražavajući njihove različite osobnosti. Kuhinja je značajan vizualni znak – predstavlja prostor za kreativnost, istraživanje i potencijalni kaos. U epizodi se upotrebljava tople i jarke boje za stvaranje vizualno privlačne i živahne atmosfere, posebno u scenama koje uključuju kuhanje i suradnju. U kontekstu znakova šuma služi kao pozadina za priču te simbolizira prirodu, neukroćeni svijet i avanturu. U ovoj epizodi hrana igra značajnu ulogu, predstavljajući hranjenje i čin dijeljenja. Pripremanje hrane simbolizira brigu za druge i trud koji je potreban za održavanje domaćinstva. Interakcije likova obuhvaćaju Mašino uplitanje

i Medvjedovo strpljenje. Mašino uplitanje vezano je uz Mašinu radoznalost koja često remeti Medvjedove planove, simbolizirajući nepredvidivost života i izazove upravljanja neočekivanim događajima. S druge strane, Medvjedovo strpljenje i eventualno prihvaćanje Mašine pomoći prenose teme prilagodljivosti, otpornosti i važnosti suradnje.

Pozitivne odgojne poruke koje proizlaze iz ove epizode (slika 1) odnose se na promicanje čitalačkih navika (Medvjed čita knjigu o šahu), popularizaciju društvenih igara (Medvjed igra šah), mirno rješavanje sukoba (Medvjed daje Maši pak umjesto šahovske figure koju mu je uzela), pristojno ponašanje (Maša sjedi za stolom i jede kašu priborom za jelo), poticanje radnih navika (Maša je očistila sav nered nastao kao rezultat kuhanja).

Slika 1.

Pozitivne odgojne poruke (epizoda Recept za katastrofu)

Izvor: YouTube

Negativne se odgojne poruke (slika 2) očituju uglavnom u Mašinom društveno neprihvatljivom ponašanju (Maša otima Medvjedu šahovsku figuru, Maša gađa Medvjeda pakom, Maša tijekom kuhanja baca posude i stvara nered u kuhinji).

Sadržaj epizode prenosi poruke koje naglašavaju vrijednost dječjeg istraživanja i njihovu sposobnost da unesu spontanost i radost u živote odraslih. Također, ističe se i učenje putem pogrešaka, s obzirom na to da Maša popravlja svoje pogrešne postupke. Mašino vrijedno pospremanje nereda u kuhinji koji je prouzrokovala ukazuje na odgovorno ponašanje, odnosno sposobnost preuzimanja odgovornosti za vlastita djela.

Slika 2.*Negativne odgojne poruke (epizoda Recept za katastrofu)*

Izvor: YouTube

ANALIZA EPIZODE DOBAR TEK

U epizodi *Dobar tek* Medvjed gleda recepte kineske kuhinje i odabire što će kuhati, zatim mijesi tijesto pa melje meso. Panda je došao u posjet svom rođaku Medvjedu kako bi mu pomogao napraviti poznati kineski zalogaj – knedle. Maša lovi leptire, ulazi u kuću, hvata gusjenicu i sprema je u staklenku. Maša se navaljuje mijesiti tijesto. Isprva joj ne dopuste, ali kasnije ipak popuste, no ona ne prati upute. U ovoj su epizodi teme koje se razvijaju prijateljstvo, hrabrost i kreativnost. Maša, Medvjed i Panda moraju raditi zajedno kako bi uspjeli napraviti ručak, što predstavlja prijateljstvo. Maša pokazuje hrabrost u eksperimentiranju s novim jelima, dok Medvjed i Panda nastoje biti dosljedni i kreativni u kuhanju.

Semiotička se analiza epizode *Dobar tek* usmjerava pozornost na likove kao simbole. Maša ovdje simbolizira bezgraničnu energiju i radoznalost djeteta. Njezin lik utjelovljuje nevinost i avanturistički duh. S druge strane, Medvjed služi kao simbol odgovorne odrasle osobe, naglašavajući izazove i radosti brige za dijete. Rođak Panda simbol je ostalih odraslih koje dijete susreće u proširenoj obitelji i/ili u društvu općenito. U ovoj je epizodi Medvjedova kuća prikazana kao simbol sigurnog i ugodnog okruženja, odnosno doma i obitelji.

U epizodi *Dobar tek* kuhanje i hrana zauzimaju središnje mjesto. Hrana simbolizira uzdržavanje, brigu i čin dijeljenja. Čin kuhanja označava njegovanje i trud uloženi u brigu o drugima. Kuharica služi kao simbol znanja i stručnosti te upućuje na važnost slijedenja uputa za postizanje željenog rezultata, a predstavlja ideju da recepti pružaju smjernice i strukturu u životu. Interakcije likova vidljive su u Mašinoj želji da pomogne u kuhinji i Medvjedovom strpljenju. Mašina želja da pomogne u kuhinji, iako dobronamjerna, dovodi do kaosa. Navedeno naglašava izazove i nepredvidivost koja dolazi uključivanjem

djece u zadatke odraslih. S druge strane, strpljenje i spremnost Medvjeda da dopusti Maši da sudjeluje u procesu kuhanja simboliziraju važnost vođenja mladih od odgovornih odraslih.

Epizoda naglašava vrijednost suradnje među generacijama. To pokazuje da su strpljenje i razumijevanje ključni kada se poučava i uči zajedno. Mašin nekonvencionalan pristup kuhanju naglašava važnost kreativnosti i razmišljanja izvan okvira. U epizodi *Dobar tek* naglašena je veza između Medvjeda i Maše, prikazujući njihove zajedničke trenutke i ljubav.

Positivne odgojne poruke (slika 3) odnose se na zajednički rad pri oblikovanju tijesta, čime se promiču socijalne komponente druženja. Također, pozitivan je i prikaz šetnje u prirodi, pranje ruku, pomoć u radu te pomoć u potrazi za gusjenicom.

Slika 3.

Positivne odgojne poruke (epizoda Dobar tek)

Izvor: YouTube

Negativne se odgojne poruke (slika 4) uglavnom odnose na Mašinu neopreznost i nestašluk – Maša uništava oblikovano tijesto, uzima tijesto bez pitanja, ne prati upute za oblikovanje tijesta itd.

Slika 4.*Negativne odgojne poruke (epizoda Dobar tek)*

Izvor: YouTube

ANALIZA EPIZODE DAN ZA PRANJE RUBLJA

U epizodi *Dan za pranje rublja* Maša vozi svinju do Medvjeda kako bi od njega posudila mlijeko i nahranila je. Maša upadne u blato i Medvjed je okupa. Medvjed sašije Maši novu odjeću, a opere zaprljanu. Maša traži mlijeko, ali ne uspijeva ga dobiti. Zatim bere maline, opet se uprlja, Medvjed je pere i šije novu odjeću – i tako više puta. Medvjed popravlja kolica u kojima Maša vozi svinju.

Semiotička analiza epizode ponovno polazi od glavnih likova kao simbola, pri čemu Maša simbolizira dječju energiju i znatiželju. Njezin lik utjelovljuje nepredvidivost i pustolovni duh djeteta. S druge strane, Medvjed ponovno simbolizira odgovoran lik odrasle osobe, naglašavajući izazove i radosti brige za dijete. Njegov karakter odražava kvalitete poput strpljenja i prilagodljivosti. U kontekstu znaka Medvjedova je kuća simbol sigurnog i podupirućeg okruženja. Služi kao pozadina za mnoge interakcije priče i predstavlja koncept doma i obitelji.

U ovoj epizodi čin pranja rublja simbolizira svakodnevne poslove i obveze koje odrasli preuzimaju kako bi održali red i čistoću. Mašina uključenost u proces pranja više puta dovodi do kaosa i nesreća. Ovi incidenti predstavljaju nepredvidivost i izazove upravljanja zadacima uz prisutnost djeteta. Interakcije se odnose na Mašino uplitanje i Medvjedovo strpljenje. Mašini dobronamjerni, ali razorni postupci naglašavaju napetost između želje da pomogne i praktičnih poteškoća koje se mogu pojaviti kada se djeca uključuju u zadatke odraslih. Strpljenje i razumijevanje Medvjeda u suočavanju s Mašnim nespretnostima naglašavaju važnost vođenja mladih.

Epizoda naglašava vrijednost suradnje među generacijama i ideju da odrasli mogu voditi djecu kroz svakodnevne izazove. Sadržaj epizode *Dan za pranje rublja* naglašava odgovornost, brigu i strpljenje potrebno za poučavanje

djece novim zadacima. Ova epizoda prikazuje vezu između Medvjeda i Maše, ilustrirajući njihove zajedničke trenutke i njihov odnos.

Pozitivne odgojne poruke (slika 5) uglavnom proizlaze iz Medvjedovog ponašanja i pomoći koju pruža Maši (Medvjed pere rublje, Medvjed kupa Mašu, Medvjed zaustavlja jureća kolica sa svinjom, Medvjed šiva novu odjeću, Medvjed popravlja kolica), dok su Mašin neposluh i neopreznost (Maša bez pitanja uzima hranu iz hladnjaka i džem iz smočnice, Maša neoprezno i prebrzo vozi kolica) uzroci problema. Mašin neposluh i nezgode koje proizlaze iz Mašinog društveno nepoželjnog ponašanja mogu se okarakterizirati kao negativne odgojne poruke (slika 6) u vidu negativnog modela po kojemu djeca mogu oponašati određene socijalne aspekte ponašanja.

Slika 5.

Pozitivne odgojne poruke (epizoda Dan za pranje rublja)

Izvor: YouTube

Slika 6.

Negativne odgojne poruke (epizoda Dan za pranje rublja)

Izvor: YouTube

OBJEDINJENA ANALIZA SADRŽAJA CRTANOG FILMA *MAŠA I MEDVJED*

Osim detaljne analize sadržaja svake pojedine epizode koja se provela i opisana je u prethodnom dijelu kroz različite aspekte teme, simbola i odgojnih poruka, bilo je potrebno istraživanje usmjeriti evaluaciji odgojnih poruka kako bi se utvrdilo prevladavaju li odgojno pozitivne ili odgojno negativne poruke u analiziranim epizodama. U tom smislu, druga skupina rezultata usustavljena je u tablici 1 i nudi sumativni prikaz vrsta poruka zastupljenih u analiziranim epizodama crtanog filma *Maša i Medvjed*.

Tablica 1.

Pozitivne i negativne odgojne poruke u crtanom filmu Maša i Medvjed

kriterij/ishod	epizoda <i>Recept za katastrofu</i>		epizoda <i>Dobar tek</i>		epizoda <i>Dan za pranje rublja</i>	
	pozitivan	negativan	pozitivan	negativan	pozitivan	negativan
vjerodostojnost	x		x		x	
poštovanje	x	x	x		x	
odgovornost	x	x	x		x	
pravednost	x		x	x	x	x
brižnost	x		x	x	x	x
građanska osviještenost	x		x		x	

Iz tablice je vidljivo kako svaka epizoda u većoj mjeri zastupa odgojno pozitivne nego odgojno negativne poruke, prema kriterijima vjerodostojnosti, poštovanja, odgovornosti, brižnosti i građanske osviještenosti koje Josephson (2002) izdvaja kao šest univerzalnih odrednica karaktera. Prema provedenoj analizi pojedina epizoda sadržava samo određene negativne odgojne poruke – odsustvo poštovanja i odgovornosti u epizodi *Recept za katastrofu*, odsustvo pravednosti i brižnosti u epizodama *Dobar tek* i *Dan za pranje rublja*. S druge strane, svaka analizirana epizoda sadrži svih šest univerzalnih odrednica karaktera koje se razvijaju u sklopu socijalnih kompetencija, a oblikovane su u odgojne poruke o tome kakvo je ponašanje djeteta društveno prihvatljivo.

RASPRAVA

Dobiveni rezultati mogu se usporediti sa sličnim istraživanjima koja su se usmjerila na crtani film *Maša i Medvjed*, ne proučavajući nužno iste probleme ili iste epizode. Poruke koje prenose crtani filmovi proučavane su i analizirane i u drugim istraživanjima, koja također ističu pozitivne aspekte crtanog filma

Maša i Medvjed. Teme koje uključuju prijateljstvo, ljubaznost i neke osobine koje su jedinstvene ljudskim bićima prožimaju se kroz sadržaj crtanog filma *Maša i Medvjed* (Parlakııldız i sur., 2022). Antoniazzi (2016) je istražila potencijal crtanog filma *Maša i Medvjed* kao transformativnog obrazovnog alata za djecu. Ispitujući jedinstvene karakteristike ovog crtanog filma, njegovu narativnu strukturu i uključivanje obrazovnih elemenata, rezultati su rada utvrdili i razradili pojavu nove paradigme u dječjem obrazovanju. Time se problematizira inovativno pripovijedanje s obzirom na to da crtani film *Maša i Medvjed* rabi inovativne tehnike pripovijedanja, poput kombinacije humora, avantura i moralnih lekcija unutar svake epizode za poticanje kognitivnog razvoja kod djece. S aspekta poticanja razvoja socijalnih kompetencija, također su zastupljene vrijedne lekcije o empatiji, suradnji i emocionalnoj inteligenciji kroz Mašinu interakciju s Medvjedom i drugim likovima. Prisutni su i elementi kulturnog osvještavanja upoznavanjem djece s različitim kulturama i tradicijama kroz različite likove i okruženja u pojedinim epizodama. Crtani film *Maša i Medvjed* u cjelini sadrži brojne kulturološke reference zbog velike javne popularnosti koju je stekao među djecom diljem svijeta (Olwi i sur., 2022). Iako su u navedenom crtanom filmu dijalozi svedeni na minimum, prisutni su različiti audiovizualni kulturni aspekti, poput tradicionalne odjeće, pjesama i plesova koji osiguravaju prijenos značenja, ali mogu stvoriti i potencijalne probleme u prijevodu verbalne poruke koju prenosi dijalog.

Kao pozitivni aspekti toga crtanog filma navode se i Mašine maštovite vještine rješavanja problema koje potiču kreativnost i kritičko razmišljanje kod djece. Likovi su prikazani kao pozitivni uzori, s naglaskom na Mašinu znatiželju, otpornost i Medvjedovo strpljivo i brižno ponašanje. Navedeno doprinosi raspravama o uporabi popularnih medija za ostvarivanje pozitivnih obrazovnih ishoda (Antoniazzi, 2016). Prema Lyanda-Geller (2015) postoje mnoge inačice narodne bajke *Maša i Medvjed*, a svaka je inačica u suprotnosti s tradicionalnim konvencijama bajke, jer se Medvjed i šuma više ne predstavljaju kao okrutni i opasni, već gostoljubivi i dobronamjerni. Poruke koje se protežu kroz crtani film *Maša i Medvjed* promiču djetetovu slobodu izražavanja, izražavanja vlastitih potreba, znatiželje i autentičnosti.

Srimayanti i Widyastuti (2023) istraživali su teme prijateljstva analizom dviju epizoda crtanog filma *Maša i Medvjed* primjenom deskriptivno-kvalitativne metode i semiotike. Rezultati istraživanja identificiraju vrijednost prijateljstva između Maše i Medvjeda kroz četiri komponente prijateljstva, odnosno prisnosti u interakciji, međusobnom povjerenju, prihvaćanju u stavovima i društvu te podrškom obiju strana u prijateljskom odnosu.

Nadalje, Yilmaz (2021) prikazuje rezultate istraživanja koji proizlaze iz ispitivanja pozitivnih verbalnih i bihevioralnih izraza jedanaest različitih vrijednosnih kategorija, uključujući ljubav, toleranciju, sreću, odgovornost, strpljenje, suradnju, poštovanje/uljudnost, povjerenje, pravdu, istinu/poštenje

u crtanom filmu *Maša i Medvjed*. Kao rezultat identificirano je 10 različitih vrijednosnih kategorija: ljubav, sreća, odgovornost, strpljenje, suradnja, poštovanje/uljudnost, suradnja, povjerenje, pravda, istina/poštenje. Prema rezultatima analize učestalosti provedene u istraživanju, kada su ispitani verbalni izrazi u vezi s vrijednosnim kategorijama u epizodama crtanog filma *Maša i Medvjed*, utvrđeno je da vrijednost *sreća* ima najveću učestalost. Utvrđeno je da vrijednost *sreća* prate vrijednosne kategorije *poštovanje/uljudnost, ljubav, povjerenje, suradnja, odgovornost, strpljenje, točnost/poštenje, suradnja*. Nisu pronađena saznanja o vrijednosti ni *tolerancija* ni *pravda*, u smislu verbalnog izražavanja u promatranim epizodama crtića *Maša i Medvjed*.

Prema rezultatima analize učestalosti provedene u istom istraživanju (Yilmaz, 2021), kada su ispitivani bihevioralni izrazi vezani uz vrijednosne kategorije u epizodama crtića *Maša i Medvjed*, utvrđeno je da vrijednost *sreća* također ima najveću učestalost. Utvrđeno je da ovu vrijednost prate redom vrijednosti: *odgovornost, suradnja, ljubav, poštovanje/uljudnost, pravda, povjerenje, strpljenje*. Nisu pronađeni nalazi u dimenziji bihevioralnog izražavanja u vezi s vrijednostima *tolerancija, istinitost/poštenje*. Rezultati rada autora Ali i sur. (2024) pokazuju kako stilska sredstva u *Maši i Medvjedu* služe za prenošenje odgojnih poruka, promicanje učenja i utjecaj na razvoj, čime se obogaćuje obrazovna vrijednost animiranog sadržaja za djecu.

I ovo istraživanje produbljuje spoznaju o fenomenu crtanog filma *Maša i Medvjed*, usmjeravajući se na evaluaciju odgojnih poruka koje djeca pronalaze na globalnim platformama. Izdvojene i analizirane epizode upotrebljavaju razne semiotičke elemente kao što su likovi, okruženje, objekti i radnje za prenošenje poruka o djetinjstvu, suradnji, kreativnosti, učenju i dinamici između djece i odraslih. Primjerice, likovi Maše i Medvjeda predstavljaju dva različita karaktera – Maša je hrabra i avanturistički nastrojena, dok je Medvjed strašiv i pasivniji. Ova se dva lika susreću u različitim situacijama koje ih izlažu različitim izazovima i testiraju njihove karakterne osobine. Scenografija i kostimografija također igraju važnu ulogu u prikazivanju značenja. Na primjer, Mašina i Medvjedova kuća predstavlja sigurno i ugodno okruženje, dok je šuma prikazana kao opasna. Simboli također imaju važnu ulogu, pa Medvjed predstavlja snagu i moć, dok je Maša simbol za lukavost. Sadržaj epizoda naglašava elemente znatiželjnosti, prilagodljivosti i vrijednosti zajedničkih iskustava. Sve tri analizirane epizode *Maše i Medvjeda* prenose poučne poruke na vizualno privlačan i djeci prikladan način koji je zanimljiv i djeci i odraslima. Crtani je film *Maša i Medvjed* u vrijeme pisanja ovog rada imao epizodu s najvećom gledanosti prema statistici broja pregleda, ali Akça i Koç Cilekçiler (2019) upozoravaju da crtani filmovi koje djeca najčešće gledaju u jednom razdoblju kasnije budu zamijenjeni nekim drugim crtanim filmovi, pa je nužno daljnje praćenje.

Ograničenja istraživanja odnose se na analizu ograničenu na tri epizode, što možda ne odražava cjelokupni sadržaj serijala. Usmjerenost na popularne epizode može isključiti manje popularne, ali tematski raznolike epizode. Metodologija rada doprinosi kvalitetnoj analizi odgojnih poruka u crtanim filmu, ali i pruža osnove za daljnja istraživanja kako bi se obuhvatili širi konteksti i dodatni medijski sadržaji.

ZAKLJUČAK

Primjenom semiotičke analize crtanog filma *Maša i Medvjed* istraženo je kako se različiti znakovi upotrebljavaju kako bi se prikazalo značenje i razvijale teme, poput prijateljstva, hrabrosti i avanture. Sadržaj analiziranih epizoda crtanog filma *Maša i Medvjed* upućuje djeci odgojno pozitivne poruke o prijateljstvu, brizi, slobodi kreativnosti i osnovnim vještinama na zabavan i zanimljiv način.

Analizom triju epizoda crtanog filma *Maša i Medvjed* utvrđeno je da djelovanje i ponašanje lika Medvjeda prati svih šest odrednica kriterija vjerodostojnosti, poštovanja, odgovornosti, pravednosti, brižnosti i građanske osviještenosti u pozitivnim aspektima, dok je djelovanje i ponašanje lika Maše u većini kriterija također pozitivno, ali odrednice pravednosti i brižnosti ne prati dosljedno u pozitivnim aspektima, s obzirom na to da Maša često ne usvaja i ne prati pravila, ne sluša druge i nije pažljiva.

I ovo je istraživanje potvrdilo da su globalne platforme važan izvor medijskog sadržaja za djecu i imaju utjecaj na razvoj socijalnih kompetencija, najviše putem crtanih filmova koje djeca odabiru. Djeca koja gledaju crtane filmove uče o svijetu oko sebe, razvijaju empatiju prema drugima, uče komunikacijske vještine i razvijaju pojmove o dobrom i zlu. Crtani filmovi često prikazuju različite socijalne situacije i odnose između likova, što može pomoći djeci da shvate kako se ponašati u različitim situacijama. Djeca, također, uče o emocijama i kako ih izraziti gledajući kako likovi u crtanim filmu proživljavaju i izražavaju različite emocije. Nadalje, crtani filmovi mogu pomoći djetetu da razvije kritičko razmišljanje i da razumije kako se suočavati s problemima i preprekama, što može biti iznimno važno u ranom razdoblju razvoja, kada djeca tek počinju razvijati svoje socijalne kompetencije.

Usporedbom zastupljenosti odgojnih poruka u analiziranim trima epizodama *Maše i Medvjeda* utvrđeno je da prevladavaju pozitivne vrijednosti kroz pozitivne odgojne poruke. S obzirom na to da djeca ne mogu uvijek razlikovati pozitivne i negativne odgojne poruke, odgovornost je roditelja/skrbnika pratiti ih tijekom gledanja crtanih filmova i obrazložiti im te poruke.

LITERATURA

- Acheampong, R. (2017). Effects of cartoons on the behaviour of children. *Durreesamin Journal*, 3(2), 2204–9827.
- Akça, F. i Koç Çilekçiler, N. (2019). The cartoon characters with the greatest influence on preschool children and the digital dangers they can be exposed to while identifying with these characters. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6, 403–433.
- Ali, A., Iqbal, J. i Ijaz, A. (2024). A Stylistic Exploration of Textual Brilliance in ‘Masha And The Bear’ Animated Series. *Journal of Policy Research*, 10, 644-651. doi:10.61506/02.00280.
- Antoniazzi, A. (2016). Masha and the Bear: a new educational paradigm. *Journal of Theories and Research in Education*, 11(3), 67–76. doi:10.6092/issn.1970-2221/6447
- Blažević, N. (2012). Djeca i mediji – odgoj na »televizijski« način. *Nova prisutnost*, 10(3), 479–493.
- Bozzola, E., Spina, G., Ruggiero, M., Memo, L., Agostiniani, R., Bozzola, M., Corsello, G. i Villani, A. (2018). Media devices in pre-school children: the recommendations of the Italian Pediatric Society. *Italian Journal of Pediatrics*; 44(1), 69. doi:10.1186/s13052-018-0508-7
- Buljubašić Kuzmanović, V. i Botić, T. (2012). Odnos školskog uspjeha i socijalnih vještina kod učenika osnovne škole. *Život i škola*, 27(1), 38 -54.
- Ciboci, L. i Kanižaj, I. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove. Utjecaj, učinci i posljedice nasilja u medijima na djecu i mlade. U L. Ciboci, I. Kanižaj i D. Labaš (ur.), *Djeca medija - od marginalizacije do senzacije* (str.11-34). Matica hrvatska.
- Cummings, K., Kaminski, R. i Merrell, K. (2008). Advances in the Assessment of Social Competence: Findings from a Preliminary Investigation of General Outcome Measure for Social Behavior. *Psychology in Schools*, 45(10), 930–946.
- DataReportal, <https://datareportal.com/social-media-users>, pristupljeno 7. rujna 2024.
- Ghilzai, S.A., Alam, R., Ahmad, Z., Shaukat, A. i Noor, S.S. (2017). Impact of Cartoon Programs on Children’s Language and Behavior. *Insights in Language Society and Culture*. 2, 104–126.
- Habib, K. i Soliman, T. (2015). Cartoons’ Effect in Changing Children Mental Response and Behavior. *Open Journal of Social Sciences*, 3(9), 248–264.
- Ilišin, V. (2003) Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima. *Medijska istraživanja*, 9(2), 9–34.
- Ilišin, V., Marinović Bobinac, A. i Radin, F. (2001). *Djeca i mediji, uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Josephson, M. (2002). *Making ethical decisions*. Marina del Rey, CA: Josephson Institute of Ethics.

- Kaur, R. i Shweta, V. (2018). Psychological Impact of Cartoon Animation on Children. *International Journal of Research in Electronics and Computer Engineering*, 6(2), 502–508.
- Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (2019). Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.
- Labaš, D. (2015). Prijedlozi i smjernice za roditeljski medijski odgoj. U N. Marković (ur.), *Komunikacija odgaja - odgoj komunicira: emocionalna i medijska pismenost* (str. 61–68). Pragma.
- Labaš, D. i Marinčić, P. (2018). Mediji kao sredstvo zabave u očima djece. *MediAnali*, 12(15), 1–32.
- Laniado, N. i Pietra, G. (2005). *Naše dijete, videoigre, internet i televizija: (što učiniti ako ga hipnotiziraju?)*. Studio Tim.
- Livazović, G. (2012). Pedagoško utemeljenje kurikuluma socijalnih kompetencija u školi. *Pedagogijska istraživanja*, 9(1–2), 59–81.
- Lyanda-Geller, O. (2015). Masha and Bear(s): A Russian Palimpsest. *Folklorica*, 19, 75–99.
- Masha and the Bear: Official Website, <https://mashabear.com/>, pristupljeno 5. srpnja 2024.
- Mashud, M. N., Rawan, B., i Yasir, N. (2009). The Effect of Cartoon Network on the Aggressive Behavior of School Going Children. *Global Media Journal, AllamaIqbal University, Islamabad*, 1.
- Mikas, D. (2011). *Povezanost školskog uspjeha i socijalne kompetencije učenika* (doktorska disertacija). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Mikić, K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Educa.
- Mikić, K. (2015). Medijska pismenost, mediji kao prijenosnici humanih poruka, ideja, vrijednosti. U V. Majdenić i D. Smajić (ur.), *Dijete i jezik danas, dijete i mediji* (str. 13–48.). Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- Mirković Moguš, A. i Varga, R. (2022). Children's Interaction with YouTube Content from Parental Viewpoint. U I. Đurđević Babić, i V. Galzina (ur.), *Contemporary society meeting ICT challenges and issues* (str. 125–136). Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti i HAZU.
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.
- Ofcom (2022). Children and parents: media use and attitudes report 2022, retrieved from: https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0024/234609/childrens-media-use-and-attitudes-report-2022.pdf
- Olwi, A., Touat, K., Zitouni, M. (2022). Perilustrating Otherness in Cartoons Dubbing: Masha and the Bear as a Case Study. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 8(3), 154–164. <http://dx.doi.org/10.32601/ejal.803013>

- Parlakıyıldız, I., Seven, S. i Parlakıyıldız, B. (2022). 5-6-year-old children's perceptions of cartoon reality. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 10(1), 16–31.
- Preporuka Europskog parlamenta i Savjeta: ključne kompetencije za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir* (2010). *Metodika*, 11(20), 169–182.
- Ponti, M. (2023). Screen time and preschool children: Promoting health and development in a digital world. *Paediatrics & Child Health*, 28, 184–192.
- Rai, S., Waskel, B., Sakalle, S., Dixit, S. i Mahore, R. (2016.) Effects of cartoon programs on behavioural, habitual and communicative changes in children. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 3(6), 1375–1378.
- Rose-Krasnor, L. (1997). The Nature of Social Competence: A Theoretical Review. *Social Development*, (1), 111–135.
- Semrud-Clikeman, M. (2007). *Social Competence in Children*. Springer.
- Short, T. L. (2007). *Peirce's Theory of Signs*. Cambridge University Press.
- SocialBlade statistics, <https://socialblade.com/youtube/user/mashabearen>, pristupljeno 3. rujna 2024.
- SocialCounts, <https://socialcounts.org/youtube-video-live-view-count/KYniUCGPGLs>, pristupljeno 3. rujna 2024.
- Srimayanti, K., Widyastuti, T. (2023). The Value of Friendship in Animated Films Masha and the Bear: Semiotic Review. *MEDIASI –Jurnal Kajian dan Terapan Media, Bahasa, Komunikasi*, 4(3), 204–225.
- Topolovčan, T. (2020). Certain dilemmas and opportunities to research the role of digital media in teaching and learning. U A. Peko, M. Ivanuš Grmek i J. Delcheva Dizarevikj (ur.), *Didactic Challenges III* (str. 376-388). Faculty of Education & HAZU.
- Yilmaz, Z. (2021). Analysis of Pepee and Masha and the Bear, prepared for preschool period, in terms of values. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6 (15), 19–40. <http://dx.doi.org/10.46872/pj.318>.
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C. i Walberg, H. J. (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* Teachers College Press.